

שוויון ומוגבלות

על מנת להבטיח שוויון לאנשים עם מוגבלויות, יש להתאים מבני ציבור לצרכיהם

העותרים הינם נכים הרתוקים לכיסאות-גלגלים. יש בעיר ירושלים 16 קלפיות בלבד נגישות לנכים כמותם, ובקשתם היא כי יינתן להם להצביע באותן קלפיות גם אם על-פי ההסדר שנקבע בדין אין הם אמורים להצביע בהן אלא בקלפיות אחרות.

החוק קובע, כי בכל רשות מקומית יהיה לפחות מקום קלפי אחד שיש בו ואליו סידורי גישה והצבעה מתאימים לנכים, וכן יהיה מקום קלפי אחד כאמור לכל שטח גיאוגרפי רצוף שבו עד כ- 20 אלף תושבים. לפי התקנות, שומה על הרשויות להביא לידיעת הבוחרים את מקומות הקלפי הנגישים לנכים, וכן הסדרים להעברתו של הנכה מקלפי אל קלפי: מקלפי שאינה נגישה לנכים אל קלפי הנגישה לנכים.

הזכות לבחור לרשות המקומית היא זכות-יסוד שקנו התושבים והיא בתשתית המשטר הדמוקרטי; ואולם כנגד זכות העותרים עומד החשש של שיבוש הליכי הבחירות כולם - ובכל הארץ - ובמאבק עיקש זה בין האינטרסים סברנו כי שיקול אחרון יכריע. המשיבים הילכו בדרך שהמחוקק הורה אותם, ועל-כן לא ניתן לחייבם במעשה של הפלייה. לעניין ה"המעטפות הכפולות", המחוקק ייחד הסדר זה להצבעתם של חיילים, ולא נמצא לנו כי המשיבים, או מי מהם, קנו שיקול דעת לקבוע הסדרים אלה למי שאינם חיילים. משנמצא לנו שהמשיבים פעלו כדי וכי היעדרות לעותרים עלולה לחתור תחת עצם הבחירות עצמן, לא סברנו כי טוב נעשה אם ניעתר להם.

עם זאת, תוצאה זו אינה משביעת-רצון. יש לקבוע הסדרים שיקלו על הנכה, שיטעו בו הרגשה כי שווה הוא לזולתו. שומה עלינו להיות לעזר לנכה ולנסות להעניק לו משהו חלף רגליו: כדי שיוכל להיכנס לבנק, לסופרמרקט, לבית-הספר, לקלפי. כשם שנעזור לנכה לחצות כביש; כשם שנאט את מהירות המכונית ונסטה מעט מדרכנו בראותנו נכה המסיע עצמו על כיסנוע; כך יהיה בתחום הנורמטיבי, שנקבע נורמות אשר תקלנה על הנכה להיות כאחד האדם.

בחוק הבחירות צעד המחוקק צעד גדול וחשוב להכרה בזכויותיהם של הנכים, ואולם דומה כי לא נעשה די לשם סינכרוניזציה של לוח הזמנים והפירסום של מקומות הקלפי הנגישים. כן ניתן לשקול דרכים נוספות להביא לידיעת הנכים את זכותם לעבור מקלפי-אל-קלפי (כגון על-דרך צירוף ספח להודעה לבוחר, פירסום בטלוויזיה וברדיו וכו'). כל אמצעים אלה שנועדו להיטיב עם הנכים - הם ואחרים זולתם - יתבעו משאבים נוספים, אולם שומה עלינו לעשות כמיטבנו כדי שהמילה הכתובה והמדוברת תעקור עצמה מגופה ותהפוך ממשות. כך בכל שטחי החיים, כך בזכויות הנכה, כך בזכותו של הנכה לבחור כאחד האדם. העתירה נדחית במקרה זה.

חוק הביטוח הלאומי קובע תשלום קצבה לנפגעי תאונות עבודה בשיעור המושפע מדרגת הנכות ומשכרו של הנפגע עובר לתאונה. הכנסת תיקנה לאחרונה את החוק לפיו הופחת שיעור של ארבעה אחוזים. כנגד תיקון זה הוגשה העתירה.

שתי קבוצות של חיקוקים מסדירות את זכאותם של נכים לקצבאות ותגמולים. האחת היא קצבאות נכות המוסדרות במסגרת חוק הביטוח הלאומי, כקצבת נכי תאונות עבודה וקטיגוריה כללית של נכות. הזכאות לקצבת נכי תאונות עבודה אינה מותנית בהוכחת צורך כלכלי באמצעות מבחן הכנסות או אמצעים. חישובה נעשה על פי מכפלת אחוזי הנכות בשלושת רבעי השכר הממוצע של הנפגע ברבע השנה הקודם לתאונה. מימונה מוטל על המעביד, אוצר המדינה והמוסד לביטוח לאומי ולא על העובד השכיר. קצבת הנכות הכללית, לעומת זאת, הינה מותנית במבחני הכנסה. הקבוצה השנייה מורכבת מתגמולים המוסדרים בדברי חקיקה ספציפיים המשתלמים לנכים כגון נכי צה"ל, נכי רדיפות הנאצים ונפגעי פעולות איבה. התיקון הנדון קבע הפחתה של ארבע אחוזים בקצבאות המשתייכות לקבוצה הראשונה. עם זאת, ההפחתה לא הוחלה על קצבת הנכות הכללית.

בכדי לבסס טענת הפליה, המהווה לפי הטענה פגיעה בזכות החוקתית לשוויון, יש להצביע על קיומה של הבחנה בלתי מוצדקת בחוק הפוגע. ההבחנה בין נכי תאונות עבודה לבין הנכים המשתייכים לקבוצה השנייה נעשית על רקע תחושת החובה המוסרית של החברה הישראלית כלפי לוחמיה ומגניה (נכי צה"ל), קורבנות תוקפיה (נכי פעולות האיבה) ונפגעי צורריה (נכי רדיפות הנאצים). מדינת ישראל רשאית לפרוע את חובה המוסרי כלפי אוכלוסיות שנטלו חלק בתקומתה ובהגנתה וכלפי אוכלוסיות שנפגעו אך בשל השתייכותם הלאומית. חובה מוסרית זו היא בבחינת שוני רלבנטי, שיש בו כדי להצדיק, בנסיבות המקרה, את ההבחנה בין קצבת נכי עבודה לבין התמלוגים המשתלמים במסגרת הקבוצה השנייה.

גם ההבחנה בין נכי תאונות עבודה לבין קבוצת הנכות השיורית בחוק ביטוח לאומי מוצדקת בנסיבות העניין; קצבת הנכות הכללית נמוכה משמעותית, בממוצע, מקצבת נכי עבודה, יחסית לאחוזי הנכות. המשיבים אף רואים בקצבת הנכות הכללית "קצבת קיום" המחושבת, כאמור, על בסיס אובדן כושר עבודה. המחוקק נמנע, על רקע זה, מהפחתת קצבת הנכות הכללית. אכן, הפחתה בשיעור של ארבעה אחוזים בקצבת נכי עבודה אינה יורדת אל מתחת לאותו סכום המהווה קצבת קיום. עומת זאת, הפחתה זהה בקצבת הנכות הכללית עלולה למנוע את אותה קצבת קיום, כטענת המשיבים, הנחוצה לזכאייה עקב אובדן כושר עבודתם. משכך הם פני הדברים, ההבחנה בין קבוצות הנכים השונות מבוססת על שוני רלבנטי ולכן אינה מפלה. משמצאנו כי לא נפגעה הזכות החוקתית לשוויון, לה טוען העותר, אין אנו נדרשים לשאלה מהו היקפה של הזכות החוקתית לשוויון המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

יצוין כי עצם קיומה של שונות רלבנטית אינה פוטרת את המשיבים מחובתם לציבור הנכים ובכללם נכי תאונות עבודה. בעתירה שלפנינו ציין העותר כי ההפחתה, ככזו, היא סבירה וכי הפגיעה בנכי תאונות העבודה מתבטאת אך בהבחנה שעושה המחוקק בין חבריו לבין קבוצות נכים אחרות ולא ביכולתם הכלכלית לנהל אורח חיים תקין. העתירה נדחת.

המערער סובל מלידה משיתוק מוחין קשה, והינו נכה בשיעור 100%. הוא מוגבל בארבעת גפיו, ועל-כן, בין היתר, הוא תלוי בעזרת הזולת בכל פעולות היומיום, ונזקק להשגחה צמודה בכל שעות היממה. מדי בוקר אוספת אותו הסעה שמביאה אותו לבית הספר, שם הוא שוהה עד הצהריים, כאשר הוא מוסע למועדוניית של איל"ן. בשעות אחר-הצהרים עוסק יהונתן בהכנת שיעורי הבית ומתלווה אל אמו לסידורים שונים מחוץ לבית. גב' שבדרון שכרה את שירותיה של מטפלת על מנת לעזור לה לטפל ביהונתן ולהשגיח עליו. כאשר מלאו ליהונתן 3 שנים הוא החל מקבל מהמשיב גימלת ילד נכה מכח התקנות. לאחר מכן התקבלה על ידי המוסד תביעת הגב' שבדרון, בשם בנה יהונתן, להלוואה עומדת לצורך רכישת רכב ולקצבת ניידות, מכח הסכם הניידות. בעקבות זאת, הפסיק המשיב את תשלום הגימלה לילד נכה, וזאת מכוח תקנה 11(ג) לתקנות. ערעור על החלטת המשיב לבית הדין האזורי נדחה ומכאן הערעור.

חוק הביטוח הלאומי קובע, כי תשלום קצבה עבור ילד נכה, עבור דמי מחיה, ועזרה דרושה ללימודים. מכח סמכות זו הוצאו תקנות, אשר לפיהן לא תינתן גימלה לפי בעד ילד נכה, כל עוד הוא מקבל הטבה לפי הסכם בדבר גימלת ניידות, וטרם החזיר את ההלוואה העומדת שניתנה לרכישת הרכב שבבעלותו.

במקרה דנן, סמכות לקביעתם של הסדרים ראשוניים, כוללת בחובה גם סמכות לשלול קצבה בתנאים מסוימים, שהרי הגדרתם של "תנאים" משמיעה מעצמה "שלילת" קצבה במקום שאותם תנאים אינם מתקיימים. לא פעם מסתכמת תרומתה התחיקתית של הרשות המחוקקת בניסוח סעיפי מסגרת רחבים שמילויים תוכן נעשה על ידי הרשויות המנהליות המתאימות. במקרה כזה, אין הרשויות המנהליות ממלאות תפקיד משני בתהליך החקיקה אלא ידן רבה בקביעת תוכן ההסדר ובהגדרתם הראשונית של הקריטריונים, שינחו אותן מאוחר יותר בהפעלתו. אין זה נכון כי מחוקק המשנה פעל בניגוד לכוונת המחוקק.

שוויון מבחינה מהותית מחייב את מחוקק המשנה להתנהג בשוויונית כלפי בני אדם שההבדל ביניהם אינו מצדיק התייחסות שונה. בענייננו מדובר בקבוצות שונות, במטרות חברתיות שונות ובמעמד ביטוחי שונה; ההשוואה המתאימה במקרה דנן, איננה בין ילד נכה לנכה בוגר, כי אם בין ילד נכה לבין "מוגבל בניידות משתכר, שנקבעו לו 100% מוגבלות בניידות". זאת, מכח הוראות סעיף 4(ג) להסכם הניידות הסטנדרטי. כאשר מדובר בנכה בוגר הביטוח נועד לפצות על כושר השתכרות שנפגע. בנכה בוגר עשויים להיות תלויים אנשים נוספים. ככלל, נכה בוגר נדרש לעצמאות הולכת וגוברת וזאת, משום שיש להניח שהוריו או משפחתו הגרעינית אינה מסוגלת עם חלוף השנים להושיט לו את אותה מידה של עזרה.

מדיניותו של המחוקק ומחוקק המשנה, בהקשר בו עסקינן נעוצה, בין היתר, בעקרון מניעת כפל גמלאות. ההגיון שבבסיס מדיניות מניעת כפל הגמלאות נוגע להשלכות התקציביות שיש לכפל גמלאות ולמגבלת המשאבים העומדים לרשות המדינה. כל עוד מפעיל מחוקק המשנה את שיקול דעתו במסגרת מתחם הסבירות לא יתערב בית המשפט. לא מצאנו במקרה דנן, שמחוקק המשנה חרג ממתחם הסבירות. הערעור נדחה.

המבקש הינו מוגבל כתוצאה ממחלת פוליו בה לקה. הוא עבד אצל המשיבה במשך כ-17 שנה, עד שפוטר עקב צמצומים. לטענתו, עקב מוגבלותו הופלה במשך כל שנות עבודתו בכל הקשור לתנאי עבודתו, קידומו בעבודה והכשרתו המקצועית, ופוטר למרות שעובדים אחרים עם וותק פחות ממנו ובעלי הכשרה נמוכה משלו נותרו בתפקידם. הוא מבקש סעד זמני כנגד פיטוריו לפני ההכרעה בהליך העיקרי.

חוק שוויון הזדמנויות בעבודה הינו אחד מהחוקים שמטרתם הבאתו של עיקרון השוויון לידי ביטוי מעשי בחיי היום יום. גם העדפה מתקנת הינה חלק מהשוויון, ובמקרה של חובת העדפה מתקנת אי יישומה מהווה הפליה ופוגע בשוויון. החוק עוסק גם בנושא תעסוקתם של אנשים עם מוגבלות.

התאמה נדרשת מהמעסיק עשויה להיות בעלת השפעה על שינוי דרישות התפקיד כדי שניתן יהיה לקלוט לעבודה את האדם עם המוגבלות. זוהי רשימה פתוחה עליה יש להוסיף אף את החובה לשקול לזכות של האדם עם מוגבלות, את מוגבלותו, עת באים לעסוק בפיטורי צמצום. בענייננו, המשיבה כלל לא שקלה לזכותו של המבקש את מוגבלותו ובכך חטאה למעשה להוראת החוק, שביקש לעגן את זכותו של אדם עם מוגבלות להשתתף השתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים תוך מיצוי מלוא יכולתו, בייחוד כאשר מדובר בפיטורי צמצום שאינם נובעים מהתנהגות העובד אלא מצורך ארגוני של המעביד. חובה זו של שקילת המוגבלות לכף זכות אינה מטילה נטל כבד מדי על המעסיקים. כל הנדרש מהמעסיק הוא כי הוא ישקול גם נתון זה במסגרת שאר שיקוליו. הנטל להוכיח כי המעביד שקל ענין זה ברצינות הנדרשת מוטל על כתפיו של המעסיק.

במקרה הנדון, המשיבה מעידה על עצמה מחד כי היא כלל לא שקלה את עניין מוגבלותו של המבקש בבואה לקבוע אלו עובדים לפטר, ומאידך היא טוענת כי המבקש נמצא פחות מתאים מהאחרים להישאר בעבודה, בין השאר לאור יחסיו הרעועים עם מנהל המחלקה. הנטל להראות כי המבקש לא נמצא מתאים להמשיך בעבודה למרות המשקל שיש לתת למוגבלותו מצוי על כתפיה של המשיבה. לכאורה סטתה המשיבה מהחובה המוטלת עליה על פי החוק.

המבקש עבד אצל המשיבה במשך כ-17 שנה, ואם עבד אצלה במשך תקופה כה ארוכה וודאי שתרום למשיבה ולא גרם לשיבוש יחסי העבודה. במקרה דנן, אי הענקת הסעד הזמני תפגע במבקש באופן קיצוני ובלתי הפיך למעשה, ולא שוכנענו כי למשיבה ייגרם נזק העולה על זה שייגרם למבקש. מאחר שהמשיבה לא שקלה לזכותו של המבקש את עניין מוגבלותו הרי שלכאורה היא לא קיימה את הוראות החוק, לכן לכאורה הפיטורים בטלים ויש ליתן לו הסעד המבוקש ולאסור את פיטוריו בשלב זה. אין בכל האמור כדי לקבוע מה המשקל שיש לתת למוגבלותו ובדאי שאין בכל האמור כדי לקבוע שמכלול השיקולים לא יכול להצדיק פיטורים אף לאחר מתן משקל מספיק לנכותו. התוצאה הינה שהבקשה לסעד זמני מתקבלת ואנו אוסרים אפוא על המשיבה לפטר את התובע וזאת עד להכרעה בתובענה העיקרית.

העותר הוא נער כבן שלוש-עשרה הסובל ממחלת ניוון שרירים, ומתנועע באמצעות כיסא גלגלים חשמלי. הוא לומד בבית הספר בישוב "מכבים", שם הוא משתתף בחוגים, בפעילויות ספורט ובפעילויות חברתיות אחרות כל כמה שהדבר מתאפשר לו. הוריו של העותר פנו אל המשיבים וביקשו כי הללו ידאגו להתקין בבנייני הציבור השונים שבו דרכי גישה וסידורים מיוחדים לנכים, אולם לא זכו להיענות מלאה, בעיקר בהתאמת דרכי הגישה הפנימיות שבבית הספר ובמקלטים הציבוריים. מכאן העתירה.

בבית הספר ארבע קומות, אחת מהן קומת מרתף. הוא מורכב משני אגפים בני שתי קומות כל אחד, ש"הודבקו" זה לזה בהפרש גובה של חצי קומה. על מנת לעבור מקומה לקומה, יש לעלות אחת-עשרה מדרגות. בקומת המרתף מצויה הספרייה, והיא אינה נגישה לעותר. כיתות הלימוד בנויות מארבעה "אשכולות" של ארבע כיתות כל אחד, מהם שני אשכולות בלבד הנגישים עבור העותר.

בחוק התכנון והבניה ובתקנות שהוצאו מכוחו נקבע, כי בבניין ציבורי שנבנה החל מ-1972, יותקנו סידורים מיוחדים לנכים. מצויה גם החובה להתקין בתי שימוש מיוחדים לנכים. חובתם של המשיבים היא, כי לפחות בקומה אחת יותקנו שירותים לנכים. לכאורה כל שהוטל על המשיבים הוא לדאוג לכך כי בבית ספר תהא נגישות לנכה לשירותים. אך זוהי בחינה צורנית-טכנית בלבד של החוק. אין היא מתחשבת במטרת החקיקה; התקנת השירותים הוא אמצעי, אחד מני רבים, אשר נועד לאפשר לילד הנכה להשתלב בבית הספר הרגיל.

הלשון היא מכשיר שבאמצעותו מתגשמת המטרה המונחת ביסודה. עלינו לפרש את הלשון באופן שתושג תכלית החקיקה. בענייננו, תכלית זו היא שמירת כבודו של הנכה כאדם והשוויון בינו לבין שאר בני האדם, תוך שילובו של הנכה בחברה. היא נועדה להעניק לנכה שוויון של הזדמנות, ולאפשר לו עצמאות ואי תלות, מתוך השקפה כי אין לטפל בנכה תוך מתן יחס של "נפרד אך שווה" אלא יש לשלבו במסגרתה ככל האפשר; הפרדה מעמיקה את חוסר השוויון, ומנציחה הפליה. מטרת ההסדרים אינה להיטיב עם הנכה בבדידותו, אלא לשלבו - תוך שימוש לעתים בהעדפה מתקנת - במירקם הרגיל של חיי החברה.

ברמת הפשטה נמוכה יותר, מטרת החקיקה היא לאפשר נגישות הנכה לשירותים במקומות ציבוריים. הדרישה הסטטוטורית בדבר התקנת חדרי שירותים בבניינים ציבוריים נועדה להפוך מבנים ציבוריים אלה לפונקציונליים מבחינתו של הנכה. האמצעי להבטחת הגשמתה של מטרה זו, הינו, בין השאר, התקנתו של בית שימוש לנכים, כמו גם דרכי גישה, דלתות מיוחדות, מעליות, ושאר אמצעים להבטחת נגישות הנכה למבנה הציבורי. חברה האמונה על ברכי כבוד האדם, החירות והשוויון מוכנה לשלם את המחיר הנדרש. עם זאת, נדרש ומתקבל איזון בין הצרכים והאפשרויות. לא נדרשת בחוק נגישות של התלמיד הנכה לכל קומה וקומה, אלא בקומה אחת לפחות. על רקע איזון זה יש לפרש את הוראות החקיקה.

החוק דורש כי יותקנו בתי שימוש מיוחדים לנכים בקומה אחת לפחות. מטרתה של הוראה זו לאפשר לנכה שימוש במבנה הציבורי, ולאפשר לילד הנכה להשתלב בבית הספר ככל ילד אחר, להבטיח בכך את כבודו ולאפשר לו שוויון ההזדמנויות בחינוך. מטרה זו לא תושג אם השירותים השונים הניתנים במבנה הציבורי ירוכזו כולם בקומה אחת ואילו בתי השימוש ירוכזו בקומה

אחרת. על הרשויות להמשיך ולהבטיח כי יקויים קשר אפקטיבי בין המקומות שבהם מתמלאות הפונקציות של המבנה הציבורי לבין בתי השימוש שבו. קשר אפקטיבי משמעו קשר גיאוגרפי של אחדות במקום, או תחליפים טכניים שבכוחם לקרב, מבחינה פונקציונלית, בין גורמים מרוחקים מבחינה פיסית, כגון מעלית מותאמת לנכה.

במקרה שלפנינו, על העותר לצאת מהבניין, להקיפו (מרחק של כמאה מטר) ולהיכנס לבניין דרך הקומה האחרת. בדרכו עליו לפתוח דלת ושער ברזל בעזרת אחרים. לשם כך הוא חייב לבקש עזרה מחבריו או להזעיק סייעת של הכיתה. זו לא זמינה תמיד. לפיכך, במקרים רבים, העותר אינו יכול להשתמש בשירותים לפי צרכיו, על כל התוצאות המשפילות הנלוות לכך. פגיעה חריפה במיוחד עלולה להתרחש בימי החורף, כאשר יהיה על העותר לעשות את דרכו אל השירותים בגשם וברוח. מכאן מתבקשת המסקנה, כי הקשר הקיים כיום בבית הספר בין שתי הקומות אינו מספק את דרישת התקנות.

יודגש כי לא חסד מבקש העותר, אלא על הגשמת זכותו הוא עומד. על פי התקנות הוא זכאי לקיומו של קשר אפקטיבי בין שתי הקומות, והשאלה הינה כיצד להבטיח דבר זה. המשיבים הציעו התקנה של "אנכון" ולא של מעלית, אולם העותר לא יוכל להשתמש באנכון בכוחות עצמו, ויש גם בעיה של בטיחות בשימוש במתקן זה. אם האנכון שולל את עצמאותו של העותר, והוא נזקק להפעלתו לסיוע מבחוץ, אין בכך אמצעי מתאים להגשמת התקנות, ויש לבחון חלופות אחרות.

לעניין המקלטים הציבוריים, ניתן להם תפקיד נוסף של פעילות חברתית ותרבותית. בכניסה למקלטים בנוי מפתן גבוה או מצויות בו מדרגות. הדבר מונע מהעותר נגישות למקום, וכן אין במקלטים שירותים לנכים ולא הסדרים מיוחדים לנכים. לעניין זה, מוגדר בניין ציבורי בתקנות כ"בניין או חלק מבניין המשמש למטרות הבאות, להוציא בניין או חלק מבניין שאינו נועד להיות פתוח לקהל"; בהמשך באה רשימה של בניינים הכלולים בהגדרה זו. בהמשך לרשימה מופיעה ההגדרה הכללית הבאה: "משרדי ממשלה, משרדי רשויות מקומיות וכל בניין אחר הנועד למתן שירות ציבורי".

מקלט הוא "בניין אחר" והפעילות המתבצעת בו היא "למתן שירות ציבורי". בענייננו, הדיבור "נועד" בהקשר שלפנינו אינו מתייחס אך ליעוד המקורי, אלא משתרע על כל פעולה כדין המבוצעת בו הלכה למעשה. מובן זה לדיבור "נועד" מתבקש מהתכלית המונחת ביסוד התקנות. אם אמנם המקלטים משמשים, הלכה למעשה, למתן שירות ציבורי, כי אז שילובם של נכים בחיי החברה, הבטחת כבודם ומתן הזדמנות שווה לנכים, מחייב הכרה בשימוש שנעשה בהם כגורם הקובע את יעודם. לאור מסקנתנו זו, על הועדה המקומית להורות לגבי המקלט הדו-תכליתי על התקנת סידורים מיוחדים בתוך תקופת זמן שתקבע. העתירה מתקבלת.

המשיב הוא עיוור שהורשע בביצוע מעשים מגונים בכוח, דינו נגזר לשבע שנות מאסר והוא נכלא בבית הסוהר. לאחרונה הגיש המשיב בקשה לשירות בתי הסוהר, שיתיר לו להכניס לבית הסוהר את כלב הנחייה שלו, אולם נציב השירות סירב. עתירת המשיב לבית המשפט המחוזי התקבלה ומכאן הערעור שלפנינו.

החוק קובע כי לא תוגבל זכותו של עיוור להיכנס למקום ציבורי בשל היותו מלווה בכלב נחייה; מקום ציבורי מוגדר לעניין חוק זה ככל מקום הפתוח לקהל הרחב, לרבות משרדי הרשויות ומקומות בילוי. פירוט המקומות בהגדרה נותן תמונה כללית על סוג המקומות שהיו לנגד עיני המחוקק. כולם פתוחים לכל אדם לבוא ולצאת כרצונו, לצורך שהות קצרה. כמו כן, תקנות בתי הסוהר קובעות כי לא יחזיק אדם בבית סוהר בעלי חיים אלא לפי היתר מאת הנציב; הכלל הרחב הוא שאין לאסיר זכות להחזיק בעל חיים בבית הסוהר.

הסמכות לנהל בית סוהר מקנה בידי הנציב שליטה על חיי האסיר כל יום כל שעה, בתנאי חיים קשים המחייבים משמעת חמורה. ניהול בית סוהר הוא תפקיד מורכב מאד. כשם שהוא דורש עוצמה רבה, כך הוא מחייב גם רגישות רבה. הוא דורש שמירה על הסדר והבטחון, ועם זאת הוא מחייב שמירה על כבוד האדם, ומעבר לכך אף הכנה של האסיר לחיים תקינים בחברה לאחר בית הסוהר. כמו בהפעלת הסמכות, כך גם בהפעלת הביקורת השיפוטית על הסמכות, נדרשים איזון ורגישות יותר מן הרגיל. על בית המשפט למצוא את האיזון הראוי בין עניינו של האסיר לבין עניין הציבור בניהול תקין של בית הסוהר. אסיר שהוא עיוור, זכותו לחופש תנועה, ככל שהיא קיימת בבית הסוהר, אינה נופלת מזכותו של כל אסיר אחר. אפשר שמימוש זכות זו תחייב את מנהל בית הסוהר להסדר מיוחד, ואפילו להוצאה כספית. שירות בתי הסוהר חייב לתת ביד אסיר שהוא עיוור מקל נחייה, אף שאין הוא נותן מקל בידי אסירים אחרים.

בענייננו, ייגרמו קשיים לשירות בתי הסוהר אם בקשת המשיב תיענה. בעלי חיים מעבירים מחלות מדבקות וטפילים שונים לבני אדם; הכנסת בעלי חיים לתא בו שוהים מספר אסירים תפגע באיכות החיים של האסירים; ואין בבית הסוהר מזון לבעלי חיים, קשה לספק צרכים אחרים של כלב ואין פיקוח וטרינרי כנדרש. אלה הם קשיים, שאם הם מוגבלים לאסיר אחד או למספר קטן של אסירים, הנזקקים לכלב נחייה, שירות בתי הסוהר מסוגל להתמודד עמם בלי שיהיה בכך כדי לשבש באופן ממשי את הניהול התקין של בתי הסוהר.

בהחלטתו, ציין הנציב כי המקומות היחידים אליהם נדרש המשיב ללכת, ביניהם בית הכנסת, חדר האוכל והחצר, קרובים מאד לתאו ומוכרים לו. במצב זה הצורך של המשיב בכלב נחייה אינו גדול. המשיב גם חי מחוץ לכלא כעיוור במשך ארבע-עשרה שנים ללא כלב נחייה, ומאז נכלא הוא נמצא כבר שנה ללא כלב. כיום אין אפשרות מעשית להחזיר לו את כלבו שנמסר לעיוור אחר. אם יורשה לו עכשיו להחזיק כלב נחייה, יהיה עליו לקבל כלב חדש ולעבור תקופת הדרכה של שבועות אחדים לצורך שימוש בכלב, שספק אם היא אפשרית בתוך בית הסוהר.

הצורך של המשיב בכלב נחייה, והתועלת האפשרית שהמשיב יכול להפיק מכלב כזה, אינם שקולים כנגד הקשיים שייגרמו לשירות בתי הסוהר כתוצאה מהחזקת הכלב. עם זאת, יתכן שלאחר זמן יחול שינוי במצב, כגון, שהמשיב יצא לעבודות חוץ, ואז יוכל להגיש לנציב בתי הסוהר בקשה חדשה, והנציב ישקול אותה לאור השינוי שחל. הערעור מתקבל.